

Na podlagi 49. člena zakona o varstvu okolja (Uradni list RS, št. 32/93, 44/95 - odl. US, 1/96, 9/99 - odl. US, 56/99, 22/00 in 67/02) je Vlada Republike Slovenije sprejela

Operativni program ravnanja z odpadnimi baterijami in akumulatorji za obdobje od 2003 do konca 2006

Operativni program izpolnjuje po eni strani z vidika nadaljevanja prenosa pravnega reda EU v slovenski pravni red obveznosti iz DPPR in v njem prednostno opredeljene kratkoročne naloge glede izdelave operativnih programov za nekatera specifična področja ravnanja z odpadki, po drugi strani pa v funkciji operacionalizacije ciljev, ki jih na strateškem nivoju v okviru vsebin celovitega ravnanja z odpadki v Sloveniji podajata NPVO in strateške usmeritve ravnanja z odpadki, za omenjene vrste odpadkov določa program ukrepov za izvajanje zahtev s tega specifičnega področja.

Operativni program je izdelan za obdobje štirih let in sicer od leta 2003 do konca leta 2006.

Program ukrepov ravnanja z baterijami in akumulatorji, ki vsebujejo nevarne snovi, je pripravljen kot sektorski program NPVO s področja ravnanja z odpadki. Njegova naloga je operacionalizacija ciljev, to je določitev in časovnega poteka izvedbe ukrepov, ki jih na strateškem nivoju podaja NPVO in v okviru vsebin celovitega ravnanja z odpadki v Sloveniji tudi Strateške usmeritve ravnanja z odpadki v Sloveniji, ter izvajanja zahtev slovenske zakonodaje in smernic EU direktive s področja ravnanja z baterijami in akumulatorji, ki vsebujejo nevarne snovi.

Program ukrepov je v prvem štiriletnem obdobju prednostno usmerjen v vzpostavitev in delovanje sistema ravnanja z odpadnimi baterijami in akumulatorji, ki vsebujejo nevarne snovi, ki jih dobavitelji dajejo na trg Republike Slovenije, predvsem v ukrepe preprečevanja mešanja odpadnih baterij in akumulatorjev s komunalnimi odpadki, zagotavljanja prevzemanja odpadnih baterij in akumulatorjev pri trgovcih, ki dajejo te baterije in akumulatorje na trg, predelave in odstranjevanja ostankov predelave prevzetih baterij in akumulatorjev po postopkih iz predpisa, ki ureja ravnanje z odpadki, zagotavljanja predelave in odstranjevanja odpadnih baterij in akumulatorjev, ki se zberejo v okviru ločenega zbiranja nevarnih frakcij komunalnih odpadkov, nadgradnjo in vodenje vseh evidenc v zvezi s tem ter izboljšanje nadzora.

Spremljanje in ocena izvajanja operativnega programa

Spremljanje in oceno izvajanja programa oziroma ukrepov posameznih programov se letno izvaja z uporabo kazalnikov (indikatorjev), ki se določijo v povezavi z informacijskim sistemom in sistemom poročanja.

Povezava operativnega programa z drugimi programi

V smislu načrtovanih izdatkov iz proračuna RS za investicije in državne pomoči pomeni ta operativni program dokument dolgoročnega razvojnega načrtovanja za del področja ravnanja z odpadnimi baterijami in akumulatorji, ki vsebujejo nevarne snovi, v vsebini kot določa uredba o podlagah in postopkih za pripravo predloga državnega proračuna (Uradni list RS, št. 45/02) in sicer glede strateških ciljev, fizičnih in finančnih kazalcev, potrebnih za spremljanje

njihovega uresničevanja in merjenja doseganja ciljev, usklajenega finančnega načrta s prikazom skupnih stroškov in virov financiranja (proračun, proračuni lokalnih skupnosti, zasebna sredstva, i.pd.), predhodne napovedi učinkov njihovega uresničevanja, prikaza skladnosti ciljev z državnimi razvojnimi prioritetami in s strateškim gospodarskim razvojem Slovenije, razčlenitve institucionalnega okvira in organizacije izvajanja, vrednotenja in izvajanja, ter prikaza aktivnosti za uveljavitev načela partnerstva z lokalnimi partnerji in institucijami civilne družbe v postopkih priprave in izvajanja.

Pregled oznak in okrajšav

ARSO	Agencija Republike Slovenije za okolje Ministrstva za okolje, prostor in energijo
DPPR	Državni program Republike Slovenije za prevzem pravnega reda EU do konca leta 2002
EU	Evropska Unija
IRSOP	Inšpektorat Republike Slovenije za okolje, prostor in energijo
MG	Ministrstvo za gospodarstvo
NPVO	Nacionalni program varstva okolja
NVO	Nevladne organizacije
MOP	Ministrstvo za okolje, prostor in energijo
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
TIRS	Tržni Inšpektorat Republike Slovenije
ZVO	Zakon o varstvu okolja

Uvodne obrazložitve

Na področju ravnanja z odpadnimi baterijami in akumulatorji, ki vsebujejo nevarne snovi, je EU leta 1991 izdala direktivo, ki nalaga državam članicam EU izvajanje ukrepov za preprečevanje oziroma zmanjševanje obremenjevanja okolja s težkimi kovinami iz odpadnih baterij in akumulatorjev, t.j. prepoved trženja baterij s presežno dopustno vsebnostjo težkih kovin, posebno označevanje teh baterij, obvezno ločeno zbiranje, recikliranje ter nadzorovano odstranjevanje. Direktiva je bila nato še dvakrat dopolnjena, kar se je odražalo v razvoju novih, okolju bolj prijaznih tipov baterij, zlasti glede zmanjševanja vsebnosti nevarnih težkih kovin (predvsem živega srebra, pa tudi srebra in kadmija) v baterijah za široko porabo.

Kot posledica tega se v zadnjih letih tako vzpodbudno ugotavlja, da živega srebra v baterijah za široko porabo praktično ni več prisotnega, da se nikelj-kadmijevi akumulatorji naglo umikajo okoljsko manj nevarnim novim tipom, da v alkalnih baterijah mangansko komponento zamenjuje okoljsko sprejemljivejša železova, da svinčevi akumulatorji za zagon batnih motorjev sicer še nadalje ostajajo nezamenljivi, vendar se je njihova učinkovitost na enoto teže povečala, življenjska doba pa praktično podvojila, ter da stabilna cena svinca dopušča ekonomsko recikliranje.

Pravne in programske podlage operativnega programa

Pravne in programske podlage so:

- Zakon o varstvu okolja (Uradni list RS št. 32/93, 44/95 - odločba US, 1/96, 9/99 - odločba US, 56/99 - ZON in 22/00 - ZJS), ki v 49. členu določa, da se cilji in naloge iz nacionalnega programa varstva okolja natančneje razčlenijo v operativnih štiriletnih programih, ki jih pripravi ministrstvo v sodelovanju z drugimi pristojnimi ministrstvi, sprejme pa jih Vlada.
- Operativni program varstva okolja s področja ravnanja z odpadki opredeljuje tudi Pravilnik o ravnanju z odpadki (Uradni list RS št. 84/98, 45/00, 20/01 in 13/03) ter predpisi, ki določajo načine ravnanja s posameznimi vrstami odpadkov, n.pr. ravnanje z odpadnimi olji, odlaganje odpadkov, i.pd.
- Nacionalni program varstva okolja (Uradni list RS, št. 83/99) - NPVO, ki v okviru programa ukrepov do leta 2003 navaja načrtovanje izdelave načrtov za ravnanje s posameznimi vrstami odpadkov na ravni države, lokalnih skupnosti in gospodarskih dejavnosti.
- Strateške usmeritve republike Slovenije za ravnanje z odpadki (EPA 1595) iz leta 1996, ki predstavljajo krovni strateški dokument na področju ravnanja z odpadki v Sloveniji, in so sestavni del NPVO.
- V okviru DPPR so med kratkoročnimi prednostnimi nalogami opredeljene tudi priprave nekaterih operativnih programov, katerih izdelava naj pospeši začetek izvajanja sprejetih programov in strategij. Na področju ravnanja z odpadki so to področja ravnanja z odpadnimi baterijami in akumulatorji, ravnanja z odpadnimi olji, odstranjevanja PCB/PCT, zmanjševanja in preprečevanja onesnaževanja zaradi odpadkov iz obstoječih industrijskih obratov titanovega dioksida, ravnanja z embalažo in odpadno embalažo in ravnanja z (ostalimi) nevarnimi odpadki.

Pravne in programske podlage EU

V skladu z zahtevami krovne EU direktive s področja ravnanja z odpadki, t.j. okvirne direktive o odpadkih 75/442/EEC, morajo države članice pripraviti nacionalni program ravnanja z odpadki, ki se sestoji iz dveh delov, t.j. strategije, ki rešuje zadeve na splošnem nivoju, ter operativnega programa, ki natančneje opredeljuje cilje za zagotovitev zahtev ter podaja ukrepe za doseganje ciljev.

Okvirna načela in zahteve o ravnanju z odpadki podajata okvirna direktiva o odpadkih (75/442/EEC) in direktiva o nevarnih odpadkih (91/689/EEC). Znotraj tega obstajata dve skupini "hčerinskih" direktiv; v prvo spadajo direktive, ki se "ukvarjajo" s posameznimi vrstami odpadkov (n.pr.: ravnanje z odpadnimi baterijami in akumulatorji, ki vsebujejo nevarne snovi, i.pd.) in v drugo direktive, ki se "ukvarjajo" z zahtevami po posameznih dovoljenjih in obratovanju objektov in naprav za ravnanje z odpadki (odlaganje, sežiganje, i.pd.).

Področje ravnanja z odpadnimi baterijami in akumulatorji in sicer tistih, ki vsebujejo nevarne snovi, podrobneje obravnava leta 1991 sprejeta direktiva o odpadnih baterijah in akumulatorjih (Directive on Batteries, 91/157/EEC, amended by 93/86/EEC), ki nalaga državam članicam EU predvsem izvajanje ukrepov za preprečevanje oziroma zmanjševanje obremenjevanja okolja s težkimi kovinami iz odpadnih baterij in akumulatorjev, t.j. prepoved trženja baterij s presežno dopustno vsebnostjo težkih kovin, posebno označevanje teh baterij,

obvezno ločeno zbiranje, recikliranje ter nadzorovano odstranjevanje. Direktiva je bila kasneje še dvakrat dopolnjena, kar se je odražalo v razvoju novih, okolju bolj prijaznih tipov baterij, predvsem kar se tiče zmanjševanja vsebnosti nevarnih težkih kovin (živega srebra, pa tudi srebra in kadmija) v baterijah za široko porabo.

Pregled obstoječega stanja

Politika ravnanja z odpadnimi baterijami in akumulatorji

Slovenija je s prenosom EU direktive, ki ureja ravnanje z baterijami in akumulatorji, ki vsebujejo nevarne snovi (zlasti težke kovine), in katere brez upoštevanja količin svinčevih akumulatorjev danes sicer predstavljajo manj kot 5% količin vseh baterij v prodaji v Evropi, uredila pomemben del področja ravnanja z nevarnimi odpadki.

Izhajajoč iz osnovnih ciljev glede zmanjšanja vsebnosti težkih kovin v baterijah in akumulatorjih, spodbujanju trženja baterij in akumulatorjev, ki vsebujejo manjše količine nevarnih snovi in njihovega postopnega zmanjšanja zlasti v gospodinjstvih ter spodbujanja v smeri doseganja čim večjih deležev ločenega zbiranja in recikliranja odpadnih baterij in akumulatorjev, so cilji, ki se jih Slovenija želi v obdobju naslednjih štirih let doseči v širšem smislu predvsem vzpostavitev in delovanje učinkovitega sistema ravnanja z odpadnimi baterijami in akumulatorji. To pomeni izvajanje sistema prepuščanja odpadnih baterij in akumulatorjev, ki vsebujejo nevarne snovi, od 1.1.2003 le na prevzemnih mestih pri trgovcu na drobno, in vzpostavitev sistema prepuščanja nenevarnih odpadnih baterij in akumulatorjev na prevzemnih mestih pri trgovcu na drobno ter izvajanje sistema zbiranja nenevarnih odpadnih baterij in akumulatorjev v okviru zbiranja ločenih frakcij v okviru ravnanja s komunalnimi odpadki. To se v ožjem smislu kaže v postavljenih ciljih na tem področju, ki obsegajo zlasti postavitev ukrepov preprečevanja mešanja odpadnih baterij in akumulatorjev s komunalnimi odpadki, zagotavljanja prevzemanja odpadnih baterij in akumulatorjev pri trgovcih, ki dajejo te baterije in akumulatorje na trg, predelave in odstranjevanja ostankov predelave prevzetih baterij in akumulatorjev po postopkih iz predpisa, ki ureja ravnanje z odpadki, zagotavljanja predelave in odstranjevanja odpadnih baterij in akumulatorjev, ki se zberejo v okviru ločenega zbiranja nevarnih frakcij komunalnih odpadkov, in nadgraditve in vodenja evidence baterij in akumulatorjev, ki jih uvozniki in proizvajalci dajejo na trg Republike Slovenije.

Upoštevajoč aktivnosti glede nastajanja nove EU direktive, ki bo obravnavala vse vrste baterij in akumulatorjev, se v okviru Slovenije kot bodoče polnopravne članice EU enega ključnih ciljev vidi v potrebi po zagotavljanju spremljanja tega.

Pravna ureditev

Pravila ravnanja v proizvodnji, prometu in rabi baterij in akumulatorjev, ki vsebujejo nevarne snovi, in pravila ravnanja ter druge obveznosti v zvezi z prevzemanjem, zbiranjem, predelavo in odstranjevanjem odpadnih baterij in akumulatorjev ureja Pravilnik o ravnanju z baterijami in akumulatorji, ki vsebujejo nevarne snovi (Uradni list RS, št. 104/00). Ta velja za:

- baterije ali akumulatorje, ki so bili dani v promet po 1. januarju 1999 in vsebujejo več kot 0,0005% živega srebra od celotne mase baterije ali akumulatorja,
- baterije ali akumulatorje, ki so bili dani v promet pred 1. januarjem 1999 in vsebujejo več kot 25 mg živega srebra na celico in niso alkalno-manganske baterije, ali alkalno-manganske baterije, ki vsebujejo več kot 0,025% živega srebra od celotne mase baterije,

- baterije ali akumulatorje, ki vsebujejo več kot 0,025% kadmija od celotne mase baterije ali akumulatorja, ali 0,4% svineca od celotne mase baterije ali akumulatorja in
- svinčeve akumulatorje.

V okviru klasifikacijskega seznama odpadkov Pravilnika o ravnanju z odpadki (Uradni list RS, št. 84/98, 45/00, 20/01 in 13/03)) najdemo to vrsto odpadkov pod klasifikacijskimi številkami odpadkov skupine 16 06 (baterije in akumulatorji) in sicer 16 06 01* - svinčeve baterije, 16 06 02* - nikelj-kadmijeve baterije, 16 06 03* - baterije, ki vsebujejo živo srebro, in 16 06 06* - elektroliti iz baterij in akumulatorjev, ter pod skupino 20 01 (ločeno zbrane frakcije) in sicer: 20 01 33* - baterije in akumulatorji, ki so zajeti v 16 06 01, 16 06 02 in 16 06 03, ter nesortirane baterije in akumulatorji, ki vsebujejo te baterije in akumulatorje.

Ravnanje z odpadnimi baterijami in akumulatorji z oznako 20 01 33* je določeno tudi z Odredbo o ravnanju z ločeno zbranimi frakcijami pri opravljanju javne službe ravnanja s komunalnimi odpadki (Ur. list RS, št. 21/01) in sicer obveznosti glede njihovega ločenega zbiranja v okviru nevarnih frakcij in razvrščanja v sortirnicah do 1. januarja 2003.

Ravnanje z odpadnimi baterijami in akumulatorji, ki niso zajeti v 20 01 33*, je v okviru ravnanja s komunalnimi odpadki določeno z omenjeno odredbo in sicer v okviru zbiranja ločenih frakcij (klasifikacijska številka: 20 01 34), zahteve pa morajo biti izpolnjene najkasneje do 31.12.2003.

Organiziranost upravnih organov

Obstoječi upravni organi za izvajanje zahtev s področja ravnanja z odpadnimi baterijami in akumulatorji, ki vsebujejo nevarne snovi, že obstajajo.

Na ARSO je vzpostavljen sistem izdajanja potrdil o vpisu dobaviteljev baterij in akumulatorjev, poročanja o zbranih odpadnih baterijah in akumulatorjih ter o ravnanju z njimi s strani dobaviteljev in zbiralcev, o čemer se vodi posebna evidenca.

Za nadzor nad izvajanjem je pristojen IRSOP, ki je v letu 2002 že začel s sistematičnim nadzorom. V delo je vključeno tudi MG in sicer v delu, ki se nanaša na nadziranje izvajanje določb predpisa glede dajanja baterij in akumulatorjev v promet, njihovega označevanja in označevanja glede obveščanja kupcev. Za ta nadzor je pristojen TIRS.

Organiziranost subjektov, ki delujejo na področju baterij in akumulatorjev

V evidenci dobaviteljev baterij in akumulatorjev, ki vsebujejo nevarne snovi, in jo vodi ARSO je vpisanih (velja za januar 2003) nekaj čez 40 dobaviteljev baterij in akumulatorjev, ki vsebujejo nevarne snovi, zbiralcev je precej manj, največ za zbiranje odpadnih svinčevih akumulatorjev (18).

Količine baterij in akumulatorjev ter obstoječi načini ravnanja z odpadnimi baterijami in akumulatorji

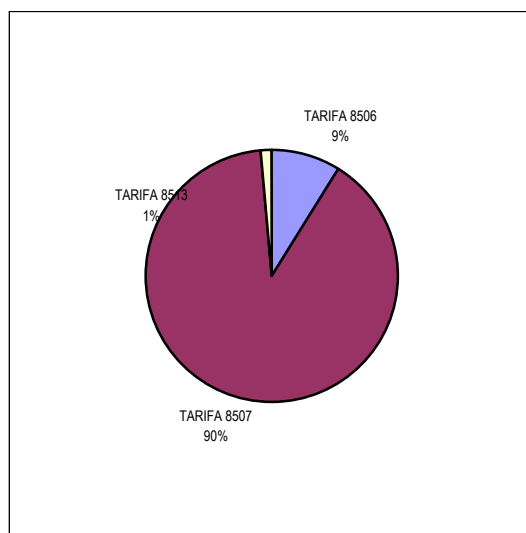
Spodaj so prikazane količine uvoženih in danih na slovenski trg baterij in akumulatorjev v obdobju od 1996 do 2001 obravnavanih v treh skupinah:

- **primarne celice in primarne baterije (carinska tarifa: 85 06); t.j. z manganovim dioksidom, z živosrebrovim dioksidom, s srebrovim oksidom, litijeve, zrak-cinkove,**

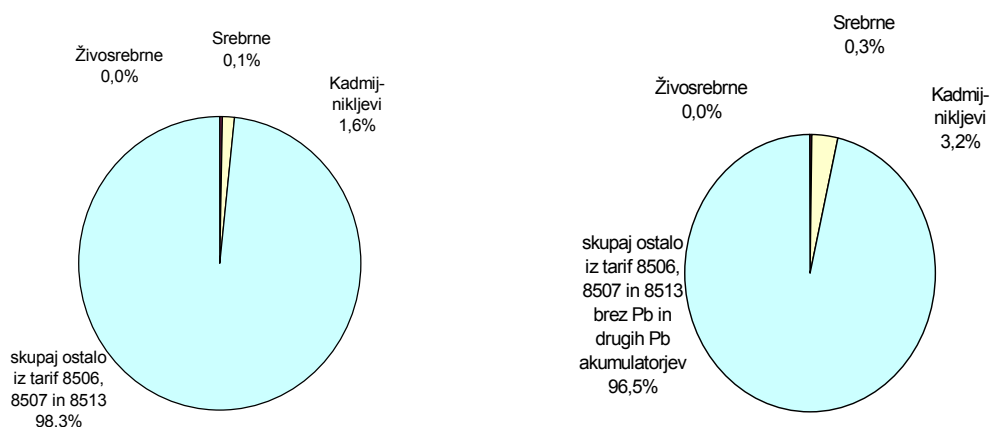
- električni akumulatorji (carinska številka: 8507); t.j. svinčevi akumulatorji, nikelj-kadmijevi akumulatorji, in
- prenosne svetilke (carinska tarifa: 85 13)

v nadaljevanju pa je v diagramih prikazana primerjava deležev med posameznimi skupinami, s posebnim poudarkom na deležih baterij in akumulatorjev, ki vsebujejo nevarne snovi (živo srebro, srebro, kadmij).

1996-2001						
tarifa	naziv tarife	podtarifa	opis	uvoz (kg)	delež znotraj tarife (%)	delež znotraj vseh tarif (%)
8506	Primarne celice in primarne baterije	850610	Mn-dioksidne	1.637.331	73,20	6,44
		850630	Živosrebrne	5.537	0,25	0,02
		850640	Srebrne	32.430	1,45	0,13
		850650	Litijeve	107.897	4,82	0,42
		850660	Zrak-cinkove	46.121	2,06	0,18
		850680	Druge	403.200	18,03	1,59
		850690	Deli	4.289	0,19	0,02
		8506	Skupaj		2.236.805	100,00
8507	Akumulatorji	850710	Svinčevi akumulatorji	10.464.059	45,79	41,17
		850720	Drugi svinčevi	2.683.923	11,74	10,56
		850730	Kadmij-nikljevi	396.910	1,74	1,56
		850740	Železo-nikljevi	6.813	0,03	0,03
		850780	Drugi akumulatorji	139.948	0,61	0,55
		850790	Deli	9.162.511	40,09	36,05
		8507	Skupaj		22.854.164	100,00
8513	Prenosne svetilke	8513	Lastni viri	324.949		1,28
SKUPAJ (kg)				25.415.918		100,00

Slika 1: Primerjava deležev posameznih skupin uvoženih in danih na slovenski trg baterij in akumulatorjev

Slika 2: Prikaz deležev baterij in akumulatorjev, ki vsebujejo nevarne snovi

Dodatno sta slovenska proizvajalca svinčevih akumulatorjev (TAB in Vesna) proizvajala letno povprečno okrog 24.000 ton svinčevih akumulatorjev, od katerih je bilo povprečno okrog 16.000 ton izvoženih tako, da je na slovenskem trgu po ocenah ostalo okrog 8.000 ton "domaćih" akumulatorjev. Podatki o proizvodnji baterij (Iskra Zmaj) so pomanjkljivi, a po ocenah naj bi bilo letno (1999) izdelano okrog 600 ton baterij, predvsem za specialno uporabo, in od teh večina (99 %) izvoženih.

Pri tem niso upoštevane količine oziroma delež uvoženih odpadnih svinčevih akumulatorjev (carinska tarifa: 8548; t.j. odpadki in ostanki primarnih celic, primarnih baterij in električnih akumulatorjev), ki v obdobju od 1996 (okrog 11.000 ton) do 2001 (okrog 18.000 ton) pomenijo letno povprečno preko 75 % vseh uvoženih baterij in akumulatorjev.

Upoštevanje vedno strožjih okoljevarstvenih zahtev se je močno odražalo v razvoju novih, okolju bolj prijaznih tipov baterij, zlasti glede zmanjševanja vsebnosti nevarnih težkih kovin.

Živega srebra v baterijah za široko porabo danes praktično ni več prisotnega, nikelj-kadmijevi akumulatorji se naglo umikajo okoljsko manj nevarnim novim tipom, v alkalnih baterijah mangansko komponento zamenjuje okoljsko sprejemljivejša železova, svinčevi akumulatorji za zagon batnih motorjev pa še nadalje ostajajo nezamenljivi, vendar se je njihova učinkovitost na enoto teže povečala, življenjska doba pa praktično podvojila, ter da stabilna cena svinca dopušča ekonomsko recikliranje. Danes se tako ocenjuje, da manj kot 2 % količin baterij in akumulatorjev, upoštevajoč svinčeve in druge svinčeve akumulatorje, oziroma manj kot 4 % baterij in akumulatorjev, ne upoštevajoč svinčevih in drugih svinčevih akumulatorjev, danih na trg vsebuje nevarne snovi, ki jih regulira oziroma prepoveduje EU direktiva oziroma z njenim prevzemom slovenska regulativa, to so baterije in akumulatorji, ki vsebujejo več kot 0,0005 % živega srebra od celotne mase baterije ali akumulatorja, več kot 25 mg živega srebra na celico in niso alkalno-manganske baterije, alkalno-manganske baterije, ki vsebujejo več kot 0,025 % živega srebra od celotne mase baterije, in baterije ali akumulatorje, ki vsebujejo več kot 0,025 % kadmija od celotne mase baterije ali akumulatorja.

Količine odpadnih baterij in akumulatorjev tako lahko ocenimo na podlagi primerjave s količinami letno danih baterij in akumulatorjev v promet in ob predpostavki, da večina teh tudi ostane oziroma nastane kot odpadek na območju Slovenije. Po podatkih za obdobje 1996-2001 lahko ugotovljamo, da v Sloveniji povprečno letno iz okrog 370 ton odpadnih (primarnih) baterij ter okrog 11.850 ton odpadnih akumulatorjev (3.850 ton iz uvoženih akumulatorjev in 8.000 ton iz domačih akumulatorjev) nastane tudi okrog 72 ton odpadnih baterij in akumulatorjev, ki vsebujejo nevarne snovi (živosrebro, srebro, nikelj-kadmij).

Sistem zbiranja odpadnih baterij in akumulatorjev v Sloveniji zaenkrat še ne deluje organizirano. Izjema je zbiranje odpadnih svinčevih akumulatorjev in sicer se ocenjuje do 90% delež zbranih svinčevih akumulatorjev, ki se pojavijo na slovenskem območju. Zbiranje se izvaja največ preko registriranih zbiralcev na prevzemnih mestih v trgovinah z avtodeli, akumulatorskih in avtomehaničnih servisih, bencinskih črpalkah, ter v manjšem obsegu v okviru javnih služb pri ločenem zbiranju nevarnih frakcij komunalnih odpadkov.

Možnosti za predelavo odpadnih baterij v Sloveniji še ni, saj so ti postopki celo v svetu še v razvoju, zlasti pa je pomemben prag racionalnosti, ki je bistveno nad količinami, ki nastanejo v Sloveniji. Recikliranje odpadnih svinčevih akumulatorjev v Sloveniji izvaja podjetje MPI iz Žerjava, Črna na Koroškem, ki dobršen del količin tudi uvozi, predvsem iz Madžarske in Hrvaške. Letne količine letno sicer precej varirajo, povprečje zadnjih let znaša okrog 26.000 ton (domače+ uvožene količine odpadnih svinčevih akumulatorjev).

Čeprav v Sloveniji za ustrezno odstranjevanje odpadnih baterij, ki vsebujejo nevarne snovi, ni primernih objektov in naprav, večino odpadnih baterij iz široke potrošnje prebivalci, ne glede na tip, zavržejo skupaj z ostalimi komunalnimi odpadki in sicer se jih odlaga na odlagališčih komunalnih odpadkov. Podatkov o teh količinah ni. Prav tako ni natančnih podatkov o količinah, ki se odstranjujejo na drug način. Na odlagališče nevarnih odpadkov v Metavi pri Mariboru odpadnih baterij ne odlagajo.

Ugotovitev problemov

Ključna je ugotovitev, da sistem, ki bi organizirano zagotavljal prevzemanje, zbiranje in predelavo oziroma odstranjevanje odpadnih baterij, ki vsebujejo nevarne snovi, vključno s sistemom njihovega prepuščanja na prevzemnih mestih pri trgovcu na drobno, in katerega nosilci oziroma bi bili vključeni vsi dobavitelji takih baterij in akumulatorjev, še ni ustrezno

organiziran, vzpostavljen in ne deluje. Izjema bi lahko bil sistem ravnanja z odpadnimi akumulatorji, ki ga je prav tako treba prav tako ustrezno nadgraditi.

Znotraj tega pa je še posebej izpostavljeno, da:

- evidence o baterijah in akumulatorjih, ki vsebujejo nevarne snovi in ki jih dobavitelji dajejo na trg Slovenije, in o dobaviteljih ter objektih in naprav za ravnanje, še niso zadovoljive;
- je treba pri vzpostavljanju in delovanju sistema, predvsem glede predelovanja oziroma odstranjevanja, problematiko širše navezovati tudi na obstoječe zahteve in stanje glede ravnanja z nevarnimi baterijami in akumulatorji, zlasti v okviru javnega sektorja, ki je obvezen v okviru ravnanja z ločeno zbranimi frakcijami komunalnih odpadkov do 31.12.2003 poskrbeti tudi za nevarne odpadne baterije in akumulatorje.
- Slovenija ne razpolaga z napravami in objekti za predelavo in končno odstranjevanje odpadnih baterij in akumulatorjev, z izjemo odpadnih svinčevih akumulatorjev,
- ne obstajajo ekonomski mehanizmi glede zagotavljanja sredstev za zbiranje, predelavo in odstranjevanje odpadnih baterij in akumulatorjev;
- je ozaveščenost tako dobaviteljev kot potrošnikov o tej problematiki še pomankljiva.

Opis ciljev operativnega programa

Izhajajoč iz strateških ciljev glede zmanjšanja vsebnosti težkih kovin v baterijah in akumulatorjih, spodbujanja trženja baterij in akumulatorjev, ki vsebujejo manjše količine nevarnih snovi in njihovega postopnega zmanjšanja zlasti v gospodinjstvih ter spodbujanja v smeri doseganja čim večjih deležev ločenega zbiranja in recikliranja odpadnih baterij in akumulatorjev, so cilji, ki se jih želi v obdobju naslednjih štirih let doseči z ukrepi tega operativnega programa:

- izvajanje sistema prepuščanja odpadnih baterij in akumulatorjev, ki vsebujejo nevarne snovi, od 1.1.2003 le na prevzemnih mestih pri trgovcih, ki dajejo te baterije in akumulatorje na trg,
- vzpostavitev in delovanje sistema ravnanja z vsemi vrstami odpadnih baterij in akumulatorjev, prednostno sistema ravnanja, t.j. zbiranja in nadaljnega recikliranja, vključno z zagotavljanjem sredstev, odpadnih baterij in akumulatorjev, ki vsebujejo nevarne snovi;
- predelava in odstranitev ostankov predelave prevzetih baterij in akumulatorjev po postopkih iz predpisa, ki ureja ravnanje z odpadki, s poudarkom na zagotovitvi predelave in odstranjevanja odpadnih baterij in akumulatorjev, ki se zberejo v okviru zbiranja nevarnih frakcij komunalnih odpadkov;
- vzpostavitev sistema prepuščanja nevarnih odpadnih baterij in akumulatorjev na prevzemnih mestih pri trgovcu na drobno ter izvajanje sistema zbiranja nevarnih odpadnih baterij in akumulatorjev v okviru zbiranja ločenih frakcij v okviru ravnanja s komunalnimi odpadki s poudarkom na preprečevanju mešanja odpadnih baterij in akumulatorjev s komunalnimi odpadki
- vzpostavitev evidence baterij in akumulatorjev, ki jih uvozniki in proizvajalci dajejo na trg Republike Slovenije.

Oblikovanje politike

V okviru oblikovanja politike je treba pri spremljanju delovanju sistema ravnanja z odpadnimi baterijami in akumulatorji, ki vsebujejo nevarne snovi, ter v povezavi z nastajajočo novo EU direktivo o ravnanju z baterijami in akumulatorji, ki bo obravnavala vse vrste baterij in akumulatorjev, kot prednostno problematiko širše navezovati tudi na že obstoječe zahteve in stanje v Sloveniji glede ravnanja z nenevarnimi baterijami in akumulatorji, zlasti v okviru javnega sektorja, ki je obvezen v okviru ravnanja z ločeno zbranimi frakcijami komunalnih odpadkov do 31.12.2003 poskrbeti tudi za nenevarne odpadne baterije in akumulatorje.

Pravna ureditev

- spremljanje nove EU regulative ter tehničnih dognanj, ki je v povezavi s področjem ravnanja z odpadnimi baterijami in akumulatorji;
- izdelava navodil trgovcem baterij in akumulatorjev v zvezi z izpolnjevanjem zahtev o obveščanju kupcev baterij in akumulatorjev.

Organiziranost upravnih organov

V okviru obstoječih upravnih organov je prednostnega pomena nadgradnja obstoječih evidenc o dobaviteljih, s poudarkom na njihovih izjavah o zagotavljanju prevzema odpadnih baterij in akumulatorjev, o trgovcih, s poudarkom na obveščanju kupcev o ravnanju z odpadnimi baterijami in akumulatorji, o prevzemnih mestih, tako v trgovinah kot delavnicah, o zbiralnicah ter o zbiralcih, predelovalcih in odstranjevalcih odpadnih baterij in akumulatorjev.

Organiziranost subjektov, ki delujejo na področju baterij in akumulatorjev

Zagotovitev ciljev tega operativnega programa prednostno nalaga obveznosti dobaviteljem baterij in akumulatorjev in sicer glede:

- zagotavljanja prevzema, glede na tehnične možnosti najprimernejšo in za obremenitev okolja še dopustnega začasnega skladiščenja pred oddajo v predelavo ali odstranjevanje, in predelave ali odstranjevanje vrnjenih odpadnih baterij in akumulatorjev,
- opremljanja trgovin pred dobavo baterij in akumulatorjev trgovcem skladno z zahtevami predpisa o ravnanju z baterijami in akumulatorji, in
- ureditve zbiralnic odpadnih baterij ali akumulatorjev.

Izpolnjevanje obveznosti se preveri za posameznega dobavitelja baterij in akumulatorjev ob vpisu v evidenco dobaviteljev baterij in akumulatorjev.

Nadzor

V okviru svojih pristojnosti opravljajo nadzor dobaviteljev baterij in akumulatorjev:

- inšpektorji, pristojni za varstvo okolja, z namenom, da je prevzemanje odpadnih baterij in akumulatorjev, ki jih imetniki prepuščajo, organizirano skladno s predpisi o ravnanju z baterijami in akumulatorji,
- tržni inšpektorji z namenom, da dobavitelji dajejo na trg baterije in akumulatorje, ki so označeni skladno s predpisom o ravnanju z baterijami in akumulatorji, in da trgovcem na drobno pisno zagotovijo prevzem vrnjenih odpadnih baterij in akumulatorjev.

V okviru svojih pristojnosti opravljajo tržni inšpektorji tudi nadzor trgovcev na drobno z namenom, da se trgovine opremijo za obveščanje kupcev o ravnanju z baterijami in akumulatorji in s prevzemnim mestom za odpadne baterije in akumulatorje.

Vključevanje ciljnih javnosti

Vključevanje ciljnih javnosti posega na področja ozaveščanja (izobraževanja) in obveščanja ciljnih javnosti, predvsem potrošnikov (kupcev), ter sodelovanja z njimi. Prednostno jih je treba obveščati in izobraževati o možnostih oddaje odpadnih baterij in akumulatorjev, ki vsebujejo nevarne snovi, v trgovinah na drobno, nevarnostih nenadzorovanega odstranjevanja odpadnih baterij in akumulatorjev, označevanju baterij in akumulatorjev in naprav s trajno vgrajenimi baterijami in akumulatorji, in metodi odstranjevanja baterij in akumulatorjev, ki so trajno vgrajeni v naprave.

Informacijski sistem in poročanje

Ključni cilj je nadgradnja obstoječega informacijskega sistema s področja ravnanja z odpadki z vključitvijo področja baterij in akumulatorjev, ki bo omogočal enostavnost uporabe podatkov za pripravo potrebnih analiz in letnih sumarnih poročil. Vzpostaviti je treba evidence o dobaviteljih baterij in akumulatorjev, izjavah dobaviteljev o zagotovljenem prevzemu baterij in akumulatorjev, ki so jih trgovcem vrnili imetniki, trgovcih, ki v trgovinah na drobno obveščajo kupce baterij in akumulatorjev o ravnanju z baterijami in akumulatorji, prevzemnih mestih v trgovinah na drobno, prevzemnih mestih odpadnih svinčevih akumulatorjev v delavnicah za vzdrževanje motornih vozil, zbiralnicah odpadnih baterij in akumulatorjev, in zbiralcev, predelovalcev in odstranjevalcev odpadnih baterij in akumulatorjev. Evidence se vzpostavijo na podlagi podatkov iz potrdil, izdanih ob vpisu v evidence dobaviteljev baterij in akumulatorjev, poročil zbiralcev ter predelovalcev ali odstranjevalcev odpadnih baterij in akumulatorjev in dokumentacije o mednarodnem prometu z nevarnimi odpadki.

Sistem poročanja se obravnava na treh nivojih in sicer:

- poročanje subjektov »v verigi odpadnih baterij in akumulatorjev, ki vsebujejo nevarne snovi,« pristojnemu organu,
- poročanje (obveščanje) pristojnih organov ciljnim javnostim, in
- poročanje Evropski Komisiji o prenosu v nacionalni pravni red in implementaciji zahtev EU direktive o baterijah in akumulatorjih, ki vsebujejo nevarne snovi.

Program ukrepov za doseganje ciljev

Kot prednostna naloga za doseganje ciljev na področju ravnanja z odpadnimi baterijami in akumulatorji, ki vsebujejo nevarne snovi, se vidi v pripravi ukrepov za vzpodbuditev vzpostavitve in izvajanja sistema prepuščanja odpadnih baterij in akumulatorjev na prevzemnih mestih pri trgovcih, ki jih dajejo na trg, s poudarkom predvsem na pripravi ustreznega programa izboljšanja ozaveščanja in izobraževanja ciljnih javnosti, prednostno potrošnikov (kupcev) ter trgovcev, ter ukrepov za izboljšanje nadzora glede obveznosti dobaviteljev po zagotavljanju prevzema odpadnih baterij in akumulatorjev, ki vsebujejo nevarne snovi.

Pri pripravi programa ukrepov (glej preglednico v prilogi) je upoštevana postavitev ukrepov/aktivnosti in v zvezi z njimi povezanimi nosilci in terminskimi roki.

Stroški

Viri zagotavljanja sredstev in dinamika porabe

Pri izvajanju ukrepov za doseganje ciljev operativnega programa, izhajajoč iz zahtev predpisov, ki obravnavajo ravnanje z odpadnimi baterijami in akumulatorji, ki vsebujejo nevarne snovi, bo pomemben del potrebnih sredstev moral zagotavljati predvsem zasebni sektor. Manjši del stroškov bo nastajal zaradi novih obveznosti kot n.pr. registracij dejavnost, poročanja upravnim organom, ustreznega označevanja baterij in akumulatorjev, ki vsebujejo nevarne snovi, informiranja uporabnikov, i.p.d. Večji del stroškov pa bo nedvomno zahtevala organizirana vzpostavitev in delovanje sistema zbiranja in predelave oziroma odstranjevanja teh baterij in akumulatorjev. V to se šteje nabava prevzemnih in zbirnih posod, urejanje varnih zbirnih mest, pokrivanje stroškov zbiranja, odvoza in predelave oziroma odstranjevanja. Ocena teh stroškov je zelo okvirna, in zavisí predvsem od pristopa in organiziranosti gospodarskih subjektov v »verigi baterij in akumulatorjev«, prednostno ključnih zavezancev, t.j. dobaviteljev.

Za izvajanje operativnega programa se del sredstev namenja tudi iz državnega proračuna. V državnih proračunih je za leti 2003 in 2004 v okviru proračunske postavke 1362, Izvajanje operativnih programov ravnanja z odpadki, za leto 2003 zagotovljeno 1,5 milijona tolarjev in za leto 2004 1,5 milijona tolarjev. Sredstva za ta namen v letih 2005 in 2006 bodo dogovorjena ob pripravi državnih proračunov za omenjeni leti. Sredstva se prednostno namenjajo pripravi in izvajanju izboljšanja programa vključevanja ciljnih javnosti (ozaveščanja in izobraževanja), zlasti v javnem sektorju (potrošniki-gospodinjstva).

V širšem kontekstu ravnanja tudi z nenevarnimi odpadnimi baterijami in akumulatorji je možno grobo predvidevati tudi stroške vzpostavljanja in delovanja ločenega zbiranja odpadnih baterij in akumulatorjev v okviru sistemov ločenih frakcij lokalnih javnih služb ravnanja s komunalnimi odpadki. Ta sredstva se bodo zagotavljala iz plačil storitev izvajanja javnih služb ravnanja s komunalnimi odpadki in iz proračunov lokalnih skupnosti. Predvideni stroški iz tega naslova znašajo okrog 50 milijonov SIT oziroma povprečno 12,5 milijona SIT letno.

Ta program se objavi na spletni strani Ministrstva za okolje, prostor in energijo, v pisni obliki pa je dostopen na Uradu za okolje Ministrstva za okolje, prostor in energijo.

Organiziranost upravnih organov		
<p>Vzpostavitev in vodenje informacijskega sistema oziroma evidenc o:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dobaviteljnih baterij in akumulatorjev, - izjavah dobaviteljev o zagotovljenem prevzemu baterij in akumulatorjev, ki so jih trgovcem vrnili imetniki, - trgovcih, ki v trgovinah na drobno obveščajo kupce baterij in akumulatorjev o ravnanju z baterijami in akumulatorji, - prevzemnih mestih v trgovinah na drobno, - prevzemnih mestih odpadnih svinčevih akumulatorjev v delavnicah za vzdrževanje motornih vozil, - zbiralnicah odpadnih baterij in akumulatorjev, - zbiralcev, predelovalcev in odstranjevalcev odpadnih baterij in akumulatorjev. 	ARSO	Stalna naloga (od 2003/I)
<p>Preverjanje obvez za posameznega dobavitelja baterij in akumulatorjev ob vpisu v evidenco dobaviteljev baterij in akumulatorjev in sicer glede:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pisne zagotovitve, da bo dobavitelj prevzel in zagotovil predelavo ali odstranjevanje vrnjenih odpadnih baterij in akumulatorjev, - preverbe pred dobavo baterij in akumulatorjev trgovcem na drobno, da so njihove trgovine opremljene skladno z zahtevami predpisa o ravnanju z baterijami in akumulatorji, - ureditve najmanj ene zbiralnice odpadnih baterij ali akumulatorjev, - zagotovitve prevzema in zbiranja odpadnih baterij in akumulatorjev, ki jih imetniki prepuščajo trgovcem na prevzemnih mestih ali upravljavcu zbiralnice, in - zagotovitve glede na tehnične možnosti najprimernejšo in za obremenitev okolja še dopustno začasno skladiščenje pred oddajo v predelavo ali odstranjevanje. 	ARSO	Stalna naloga (od 2003/I)

Organiziranost subjektov v »verigi odpadnih baterij in akumulatorjev« - Vzpostavitev in delovanje sistema		
<ul style="list-style-type: none"> - pisna zagotovitev, da bo prevzel in zagotovil predelavo ali odstranjevanje vrnjenih odpadnih baterij in akumulatorjev, - preverba pred dobavo baterij in akumulatorjev trgovcem na drobno, da so njihove trgovine opremljene skladno z zahtevami predpisa o ravnanju z baterijami in akumulatorji, - ureditev najmanj ene zbiralnice odpadnih baterij ali akumulatorjev, - zagotovitev prevzema in zbiranja odpadnih baterij in akumulatorjev, ki jih imetniki prepuščajo trgovcem na prevzemnih mestih ali upravljavcu zbiralnice, - zagotovitev glede na tehnične možnosti najprimernejšo in za obremenitev okolja še dopustno začasno skladiščenje pred oddajo v predelavo ali odstranjevanje. 	Dobavitelji	Stalno (Od 2003/I)
Usmerjanje in podpora gradnje sistema za ločeno zbiranje, recikliranje in odstranjevanje baterij in akumulatorjev	MOP, GZS	Stalno
Izvajanje razvojnih programov proizvajalcev baterij in akumulatorjev in postopno uvajanje rezultatov v slovensko prakso	Proizvajalci, GZS	Stalna naloga

Nadzor		
<ul style="list-style-type: none"> - nadzor nad izvajanjem obveznosti glede prevzemanja odpadnih baterij in akumulatorjev, ki jih imetniki prepuščajo, ter da je organizirano skladno s predpisi o ravnanju z baterijami in akumulatorji, - nadzor nad obveznostmi glede obveznosti dobaviteljev, da dajejo na trg baterije in akumulatorje, ki so označeni skladno s predpisom o ravnanju z baterijami in akumulatorji, in da trgovcem na drobno pisno zagotovijo prevzem vrnjenih odpadnih baterij in akumulatorjev, - nadzor trgovcev na drobno glede obveznosti, da se trgovine opremijo za obveščanje kupcev o ravnanju z baterijami in akumulatorji in o prevzemnem mestu za odpadne baterije in akumulatorje. 	<p>IRSOP</p> <p>TIRS</p> <p>TIRS</p>	<p>Stalna naloga</p> <p>Stalna naloga</p> <p>Stalna naloga</p>

Vključevanje ciljnih javnosti		
<ul style="list-style-type: none"> - obveščanje javnosti o možnostih oddaje odpadnih baterij n akumulatorjev v trgovinah na drobno - priprava in izvajanje programa informiranja uporabnikov baterij in akumulatorjev 	ARSO	Stalna naloga
Izvajanje zahtev predpisa glede označevanja, obveščanja, ločenega zbiranja, predelave in odstranjevanja baterij in akumulatorjev, vzpostavitev in koordinacija odnosov med verižnimi deli sistema, analiza in izboljševanje sistema	Proizvajalci, uvozniki, trgovci, zbiralci, predelovalci, odstranjevalci	Stalna naloga
Informacijski sistem in poročanje		
Izdelava letnih poročil o masnih tokovih baterij in akumulatorjev iz opravljanja registriranih dejavnosti, za potrebe poročanja pristojnemu organu	Dobavitelji, zbiralci, predelovalci in odstranjevalci	Stalna naloga (vsako leto do 31.03.)
Analiza zbranih podatkov iz poročanj in priprava sumarnega poročila s predlogom ukrepov za izboljšave (s poudarkom na nadzoru nad izvajanjem sistema)	ARSO, SURS	Stalna naloga (vsako leto do 30.09.)
Izdelava letnih analiz učinkovitosti sistema za potrebe Evropske Komisije	ARSO	Stalna naloga (od 2004/I)